

Sammanfattning

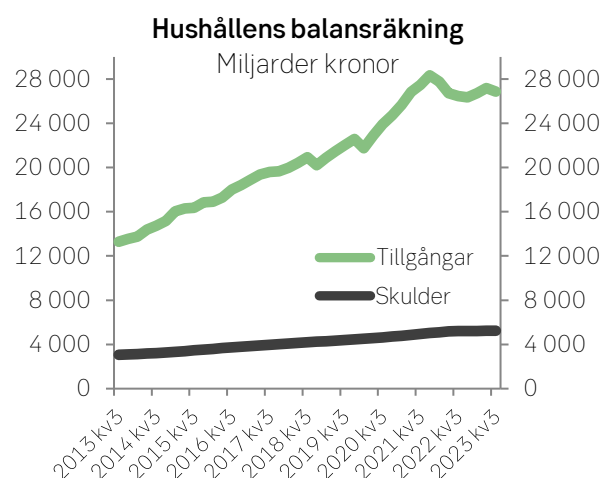
Hushållens förmögenhet sjunker

- Under tredje kvartalet minskade hushållens tillgångar med 320 miljarder kronor till 26 854 miljarder kronor
- Skulderna ökade med 7 miljarder kronor till 5 237 miljarder kronor
- Hushållens nettotillgångar minskade med 327 miljarder kronor (-1,5 procent)

Under årets tredje kvartal fortsatte inflationen att sjunka, bland annat drivet av lägre elpriser. I september låg KPIF på 4 procent vilket innebär att det fortsatt är en bit kvar till målet på 2 procent. Riksbanken höjde räntan med 25 punkter till 4 procent och trots att man lämnade styrräntan oförändrad i november utesluter man inte ytterligare höjningar. Under kvartalet var Riksbankens signal, likt andra centralbanker, tydlig att räntorna kommer vara höga under en längre tid. För svensk del är Riksbankens prognos att första sänkningen kommer först under slutet av 2025, vilket innebär att hushållen behöver vänta sig vid de höga räntekostnaderna under en längre tid.

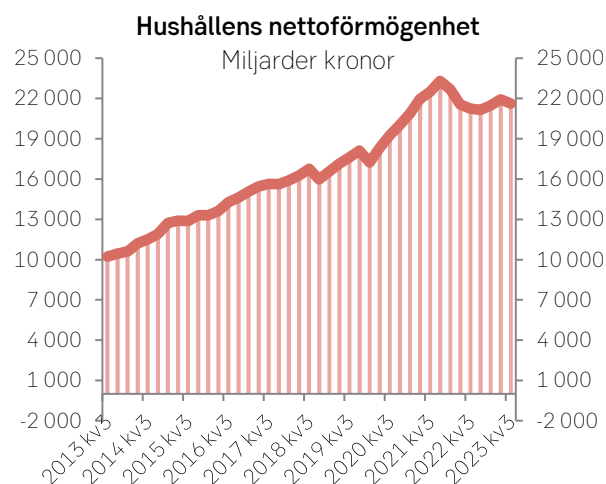
Parallellt påverkas hushållen också fortsatt av höga levnadskostnader där många haft behov av sin buffert för att få ekonomin att gå ihop. Överskottssparandet hushållen byggde upp under pandemin beräknas ha halverats sedan toppen i början av 2022. Under kvartalet har det varit stillt på bostadsmarknaden och prisutvecklingen har haft en försiktig uppgång. Börsen har istället utvecklats negativt vilket lett till att värdet på hushållens tillgångar fallit efter två positiva kvartal.

Under kvartalet minskade hushållens samlade tillgångar med 320 miljarder kronor till 26 854 miljarder kronor. Jämfört med för ett år sedan har värdet dock stigit med 2 procent. Under kvartalet minskade både aktie- och räntetillgångarna medan fastighetstillgångarna gick i motsatt riktning och utvecklades positivt.

Tillgångarna består av bostäder, försäkringar, aktiesparande, fondsparande, sparkonto, premiepension och obligations-sparande. Den enskilt största tillgången, bostäder, utgör nästan hälften av den samlade förmögenheten. Samtidigt motsvarar aktietillgångarna en tredjedel av förmögenheten. Det innebär att tillgångarna till stor del drivs av utvecklingen på bostadsmarknaden och börsen och endast i mindre utsträckning av det kvartalsvisa nysparandet.

Den andra sidan av hushållens balansräkning, den aggregerade skuldstocken, fortsatte att stiga under det tredje kvartalet. Skulderna steg med 7 miljarder kronor, en ökning med 0,1 procent. Det är den lägsta skuldökningstakten som uppmätts under Sparbarometerens historia. Vid utgången av tredje kvartalet uppgick skulderna till 5 237 miljarder kronor. På årsbasis har skulderna vuxit med 0,7 procent, vilket är långsammare än föregående kvartal då förändringen var 1,2 procent, och första gången som den årliga skuldökningstakten är under 1 procent. Tillgångssidan växte i långsammare takt jämfört med hushållsskulderna, vilket gör att hushållens samlade nettotillgångar, tillgångar minus skulder, minskade under kvartalet. Hushållens nettotillgångar sjönk med 1,5 procent och låg vid utgången av det tredje kvartalet på 21 617 miljarder kronor.

Hushållens nysparande under tredje kvartalet uppgick till 87 miljarder kronor. Det är en tredjedel av vad hushållen nysparade under föregående kvartal och 16 miljarder mindre än motsvarande kvartal föregående år. Det drevs till största delen av sparande i tjänstepensioner (52 miljarder) och premiepensioner (14 miljarder).

Kv3 2023 ¹	Miljarder kronor
Ingående värde	27 175
Förändring räntetillgångar	-36
Förändring aktietillgångar	-362
Förändring fastighetstillgångar	+79
Varav nysparande	+87
Utgående värde	26 854
Skulder	-5 237
Nettotillgångar	21 617

¹ Avrundade siffror vilken kan bidra till differens i summering av tabell.

Tillgångar

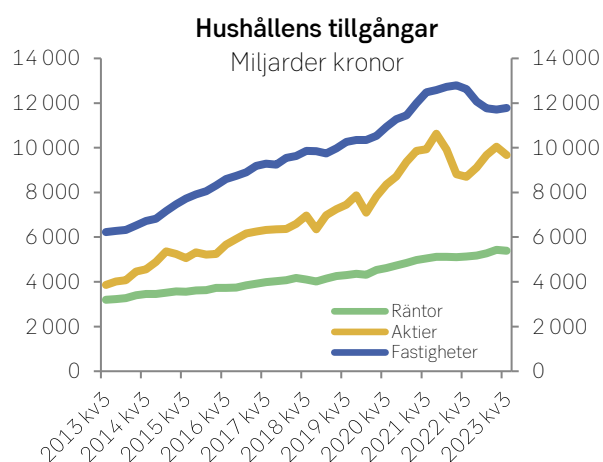
Negativ börs minskar tillgångarna

- Hushållens aktietillgångar sjönk med 362 miljarder kronor
- Fastighetstillgångarna steg med 79 miljarder kronor
- Nysparande på 87 miljarder under andra kvartalet

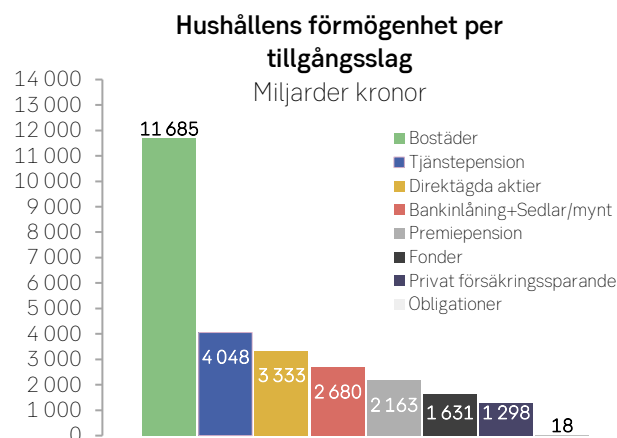
Börsen utvecklades negativt under tredje kvartalet med en nedgång på minus 5,6 procent (OMXSPI) och var vid utgången av kvartalet på samma nivå som vid årsskiftet. Det fick hushållens aktie- och räntetillgångar att minska. Bostadsmarknaden fortsatte att utvecklas sidledes med en uppgång på 0,7 procent under kvartalet. Ett rekordhøgt utbud återspeglar den avvaktande marknaden där få varken vågar lägga eller acceptera bud. Fastighetstillgångarna bröt den negativa trend som varit under senaste året och steg under kvartalet.

Hushållens bruttoförmögenhet uppgick vid utgången av tredje kvartalet till 26 854 miljarder kronor. Tillgångarna sjönk med 320 miljarder kronor, vilket är en minskning med 1 procent. Hushållens aktietillgångar sjönk med 3,6 procent och räntetillgångarna med 0,7 procent samtidigt som fastighetstillgångarna steg med 0,7 procent. På ett år har fastighetstillgångarna sjunkit med 6,6 procent. Det är ett tydligt tecken på att Riksbankens räntepolitik fått ett negativt genomslag på bostadsmarknaden jämfört med till exempel pandemiåren 2020 - 2021 då fastighetstillgångarna steg med runt 10 procent under respektive år. Medan aktietillgångarna står för en tredjedel av hushållens förmögenhet och räntetillgångarna för en femtedel, utgör fastighetstillgångarna 44 procent av tillgångarna. Tillgångarna fördelas mellan 5 394 miljarder kronor i räntetillgångar, 9 679 miljarder kronor i aktierrelaterade tillgångar och 11 782 miljarder kronor i fastigheter.

Nettoförmögenheten, tillgångar minus skulder, minskade med 1,5 procent och uppgick vid utgången av september till 21 617 miljarder kronor. Aktietillgångarna minskade med 362 miljarder kronor och räntetillgångarna minskade med 38 miljarder kronor medan fastighetstillgångarna ökade med 79 miljarder kronor.

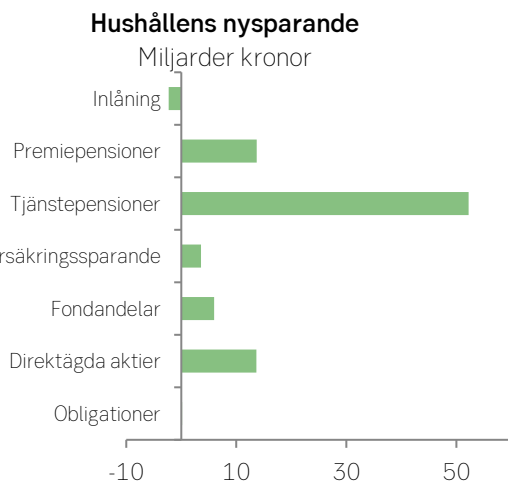

Om hushållens förmögenhet delas in i fler tillgångskategorier blir det tydligt att bostäder är den enskilt största tillgången på 11 685 miljarder kronor. Den är nästan tre gånger så stor som hushållens näst största tillgång, tjänstepensioner (4 048 miljarder kronor). Den mer avvaktade bostadsmarknaden har däremot gjort att tillgångsslaget bostäder idag ligger i paritet med värdet det hade under början av 2021.

Hushållens nysparande på 87 miljarder kronor under det tredje kvartalet är en dryg tredjedel av nysparandet under föregående kvartal. Största nysparandet var i tjänstepension på 52 miljarder kronor. Därefter följer premiepension (+14 miljarder), direktägda aktier (+14 miljarder), fondandelar (+6 miljarder), privat försäkringssparande (+4 miljarder), obligationer (+0,1 miljarder), medan sparande på konto minskade med 2 miljarder.

Nysparandet under kvartalet var svagt jämfört med föregående kvartal vilket dels kan förklaras av att många haft semester, där mer pengar gått till konsumtion, samtidigt som omförhandling av lån inneburit ökade räntekostnader. Det svagare nysparandet går i linje med senaste Sparkollen där hushållen uppgav ett lägre månadssparande jämfört med föregående kvartal. Kommande halvår planerar 2 av 10 att utöka sitt sparande medan 1 av 10 planerar att minska det. Under de senaste 12 månaderna har hushållen nysparat 539 miljarder kronor, vilket är drygt 100 miljarder över snittet de senaste 10 åren.

Skulder

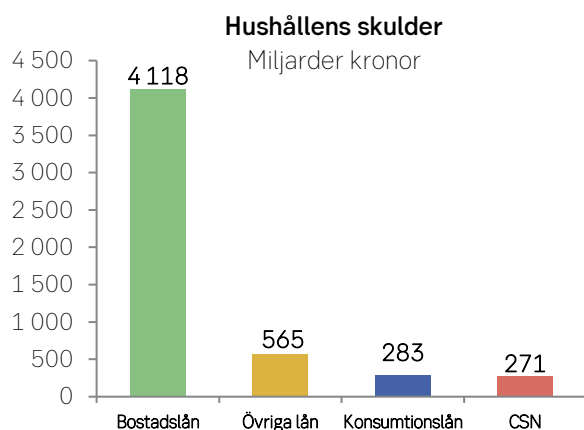
Skuldökningstakten på ny bottennivå

- Fortsatt låg skuldökningstakt på 0,1 procent under kvartalet
- Under kvartalet steg hushållens skulder till 5 237 miljarder kronor
- Bostadslånen steg med 0,1 procent

Det allmänt osäkra ekonomiska läget fortsätter dämpa hushållens vilja att öka sin skuldsättning. Under kvartalets första två månader sjönk skuldstocken, främst drivet av minskade bolån, för att sedan öka under sista månaden. Det resulterade i att skulderna var något högre vid utgången av september jämfört med föregående kvartal. Skulderna har stigit stadigt kvartal efter kvartal under hela mätperioden. Med en kraftigt försvagad skuldökningstakt under senaste året rör de sig nu istället sidledes. Den negativa utvecklingen har däremot än så länge uteblivit.

Hushållens samlade skulder ökade med 7 miljarder kronor (+0,1 procent) under kvartalet och uppgick vid utgången av september till 5 237 miljarder kronor. Skulderna består av bostadslån, studielån hos CSN, konsumtionskrediter och övriga lån hos finansbolag. Övriga lån definieras som utlåning till företagshushåll exklusive bostadslån samt all utlåning till hushållens icke vinstdrivande organisationer. Bostadslånen och konsumtionslånen utvecklades långsammare än föregående kvartal medan studielånen utvecklades snabbare. Övriga lån fortsatte att minska ytterligare under andra kvartalet.

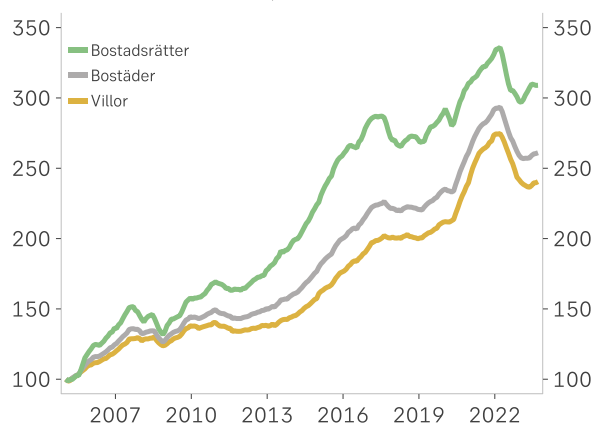
Hushållens studieskulder (hos CSN) ökade under kvartalet med 1,2 procent och konsumtionslånen ökade med 0,5 procent. Övriga lån fortsatte däremot att minska för femte kvartalet i rad med -0,1 procent. Den största delen av lånestocken är bostadslån vilken fortsatte att växa både på kvartalsbasis med 3 miljarder (+0,1 procent) och på årsbasis (+0,8 procent). Den årliga tillväxttakten sjunker således ytterligare ett kvartal och ligger för första gången under 1 procent. Hushållens bolåneskulder står för 79 procent av skuldstocken, medan studieskulder och konsumtionslån står för knappt 10 procent av skulderna.

Den viktigaste förklaringen till bostadslånens höga andel av den totala skuldstocken är den starka boprisutvecklingen det senaste decenniet. En utveckling som accelererade under pandemin. Bostadslånen är också den enda skuldkategori som aldrig minskat under Sparbarometerens nästan 30 år långa historia. Sedan första kvartalet 2022 har bostadspriserna däremot sjunkit med drygt 10 procent och det mesta talar för att priserna kommer fortsätta falla något. Det skulle kunna bryta den ständigt uppåtgående trenden när hushållen inte vill, kan eller behöver ta på sig lika stora bolån. Utvecklingstakten på bostadslån har avtagit kraftigt och aldrig varit så låg. Om den fortsätter att avta och till och med blir negativ eller om den vänder upp igen under kommande kvartal blir en utveckling att följa noga i Sparbarometern framöver.

Bostadsprisernas utveckling

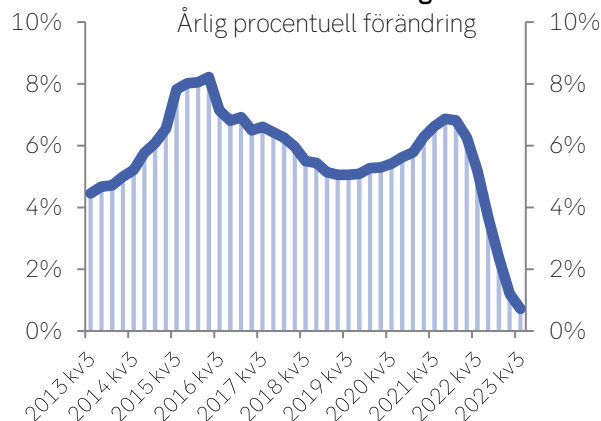
Index, 2005=100

Sammantaget fortsätter hushållens skulder att stiga och när vid utgången av kvartalet en ny toppnotering på 5 237 miljarder. Skuldökningstakten som årlig procentuell förändring sjunker dock till 0,7 procent och är för första gången under Sparbarometerens historia under 1 procent. Således har den sjunkit sju kvartal i rad. Efter flera år av starka uppgångar ser vi nu i stället en kraftigt nedåtgående trend i ökningstakten.

Hushållens skuldökningstakt

Årlig procentuell förändring

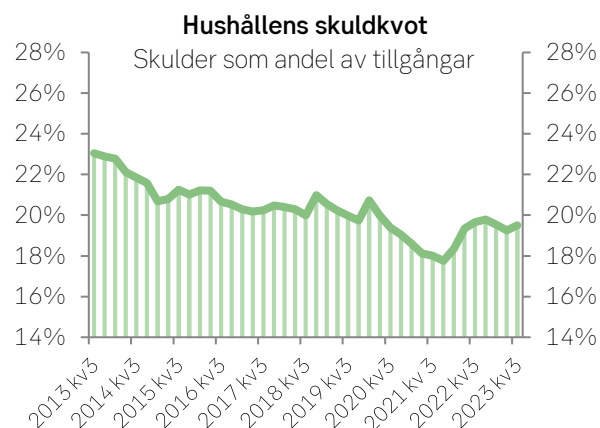
Skuldkvot

Hushållens räntekvot stiger kraftigt

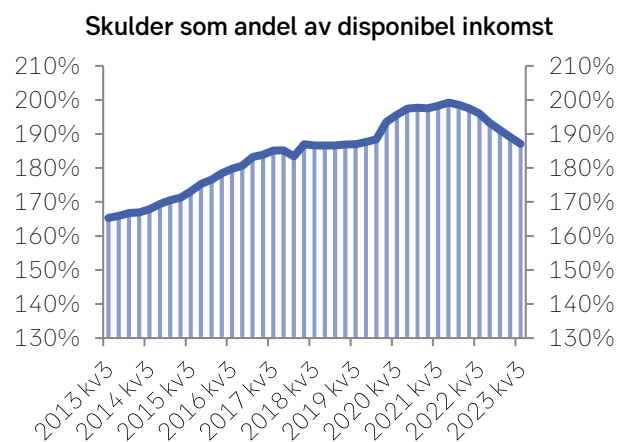
- Skulderna som andel av förmögenheten ökade till 19,5 procent
- Skulderna som andel av disponibel inkomst sjönk till 187,1 procent
- Räntekvoten steg till 8,1 procent

I SEB:s Sparbarometer studerar vi skulderna både i förhållande till hushållens disponibla inkomster och de samlade tillgångarna. Det är viktigt att förstå både hushållens balans- och resultaträkning när man analyserar hushållens skuldsättning. Under årets tredje kvartal fortsätter den ekonomiska utvecklingen att utmana hushållens ställning.

En negativ börsutveckling tillsammans med ett svagare nysparande gjorde att tillgångarna minskade mer än skulderna ökade. Det ledde till att hushållens skuldkvot, de aggregerade skulderna som andel av de aggregerade tillgångarna, ökade något under det tredje kvartalet till 19,5 procent (+0,3 procentenheter).

Om man istället tittar på hushållens skulder som andel av disponibel inkomst minskar de ytterligare under kvartalet. Trots en negativ reallöneutveckling under kvartalet växte hushållens disponibla inkomster snabbare än skulderna, vilket resulterade i att skuldkvoten minskar från föregående kvartal och ligger nu på 187,1 procent. På ett år har skuldkvoten som andel av disponibel inkomst minskat med 8,9 procentenheter.

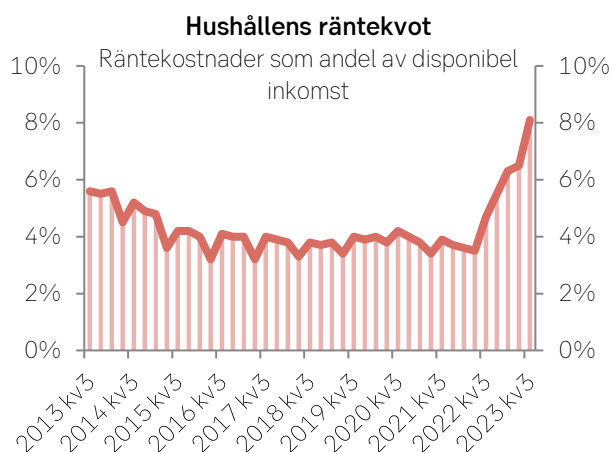

Det ena måttet är inte mer korrekt än det andra men den historiska utvecklingen visar att analysen av hushållens skuldsättning inte blir komplett utan att både tillgångar och inkomster inkluderas.

För att få en helhetsbild av hushållens skuldsättning är även ett tredje och kompletterande mått viktigt, den så kallade räntekvoten. Den mäter relationen mellan hushållens ränteutgifter och hushållens disponibla inkomster. Under mitten av 10-talet låg räntekvoten på historisk låga nivåer och planade ut runt 4 procent, i samband med att Riksbanken hade minusränta. Under 2022 steg inflationen kraftigt vilken också bidrog till att perioden av extremt låga räntor fick ett slut och därmed också den låga räntekvoten.

Under kvartalet höjde Riksbanken styrräntan med 25 punkter från 3,75 procent till 4,0 procent. Då många hushåll har kort eller ingen bindningstid på sina lån får en räntehöjning ganska snabbt ett stort genomslag i hushållens ränteutgifter och därmed på räntekvoten. Under tredje kvartalet steg räntekvoten till 8,1 procent, vilket är en ökning med 25 procent jämfört med föregående kvartal (6,5 procent). Jämfört med samma kvartal förra året har räntekvoten stigit med 72 procent (4,7 procent). Det är den högsta räntekvoten sedan fjärde kvartalet 2008. Att räntekvoten steg så kraftigt kan förklaras av att många hushåll omförhandlade sina lån och därmed fick betydligt högre räntor på sina bolån.

Riksbanken beslutade i november att lämna styrräntan oförändrad och enligt SEB:s prognos har vi sett den sista höjningen. Räntebeskedet avgörs ytterst av när inflationsmålet nås och med bedömningen om att nedgången kommer ta fart under början av nästa år väntas första sänkningen komma redan i september 2024, ett år tidigare än Riksbankens prognos. Oaktat kommer hushållen behöva vänja sig vid dessa högre räntekostnader en tid framöver. Sakteligen kommer samhället landa i ett nytt normalläge, men till dess kommer fortsatta prioriteringar behöva göras vilka kan komma att få effekter på hushållens sparbeteende.

De svenska hushållens skuldsituation ser alltså olika ut beroende på vilket mått man använder. Det som är gemensamt för dem är att de aggregerade nominella skulderna stigit under hela mätperioden. Avgörande för hur måtten förändrats över tid har alltså inte varit om skulderna gått upp eller ner utan hur de disponibla inkomsterna, det generella ränteläget och hushållens tillgångar har utvecklats.

Definitioner och källor

Definitioner

Tillgångar	Bostäder, direktägda aktier, tjänstepensioner, privat försäkringssparande, fonder, inlåning (inkl. bankkonto, riksgäldsspar, sedlar och mynt), premiepensionssparande och obligationer
Bostäder	Taxeringsvärde enligt Skatteverkets typkoder och marknadsvärdesberäkning med SCB:s köpeskillingskoefficient. Observera att justering gjorts gentemot tidigare kvartal då Skatteverket justerat sina definitioner och typkoder
Skulder	Bostads-, konsumtions-, CSN- och övriga lån
Nettoförmögenheten	Tillgångar – skulder
Skuldkvot	Skulder/Tillgångar
Nysparande	Nettotransaktioner i respektive kategori

Källor

- Pensionsmyndigheten
- SEB
- Svensk Försäkring
- Statistiska centralbyrån (SCB)
- Mäklarstatistik

Denna rapport publicerades 5 december 2023

Américo Fernández

Privatekonom
070-739 45 64

Susanne Eliasson

Senior analytiker
070-763 65 88

Amie Berglund

Analytiker
Ansvarig för sammanställningen av Sparbarometern
070-739 41 51

Niklas Magnusson

Presskontakt
070-763 82 43

SEB Privatekonomi, AS8, SE-169 79 Solna